

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและ
การบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ.

หลักการ

เพื่อให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย อันเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือร่วมลงนาม

เหตุผล

การทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และเป็นการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่อาจยกเว้นให้กระทำได้ไม่ว่าสถานการณ์ใดๆ แม้ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และร่วมลงนามในอนุสัญญาคู่ครองบุคคลจากการบังคับให้สูญหาย แต่ยังไม่มียกเว้นที่กำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปราม มาตรการเยียวยาผู้เสียหาย และมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับข้อบทในอนุสัญญาดังกล่าว จึงไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายได้สมดังเจตนารมณ์ของอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าผูกพัน อีกทั้งอนุสัญญาทั้งสองต่างมีลักษณะร่วมกันหลายเรื่องที่กำหนดให้ประเทศภาคีต้องปฏิบัติ การออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายให้รวมกันอยู่ในฉบับเดียว จึงเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้เทียบเท่าสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) “การทรมาน” หมายความว่า การกระทำที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงแก่ร่างกายหรือจิตใจต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม เพื่อการลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามได้กระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อข่มขู่หรือขู่เชิญบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม หรือเพราะเหตุผลอื่นใดบนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติ โดยการกระทำความดังกล่าวเป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการยุยง โดยความยินยอม หรือโดยการรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือของบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจากหรือสืบเนื่องมาจากการลงโทษที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) “การบังคับบุคคลให้สูญหาย” หมายความว่า การจับกุม คุมขัง ลักพา หรือกระทำการด้วยประการใดที่เป็นการลิดรอนเสรีภาพในร่างกายต่อบุคคล ซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับคำสั่ง การสนับสนุน หรือการรู้เห็นเป็นใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมีกรปฏิบัติ

ว่ามีได้มีการการจับกุม คุมขัง ลักพา หรือกระทำการด้วยประการใดที่เป็นการลดทอนเสรีภาพในร่างกายของบุคคลนั้น หรือปกปิดชะตากรรม หรือที่อยู่ของบุคคลนั้น

(๓) “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกรรมการอนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการใดๆอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

(๔) “ผู้บังคับบัญชา” หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาโดยตรงเหนือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) “ผู้เสียหาย” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายจากการทรมานหรือการบังคับบุคคลให้สูญหาย และหมายความรวมถึง บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภรรยา ของบุคคลดังกล่าวด้วย

(๖) “คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย

(๗) “คดีทรมาน” หมายความว่า คดีอาญาที่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานกระทำทรมานตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) “คดีบังคับบุคคลให้สูญหาย” หมายความว่า คดีอาญาที่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานบังคับบุคคลให้สูญหายตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) “การจำกัดเสรีภาพบุคคล” หมายความว่า การคุมตัว ควบคุม ขัง กักขังหรือจำคุก

หมวด ๑

การปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย

มาตรา ๔ ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำทรมานต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการทางร่างกายหรือจิตใจ หรือผู้ซึ่งไม่อาจพึ่งตนเองได้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสามสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงหกแสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกทรมานได้รับอันตรายสาหัสต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสามสิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหกแสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกรุ้มนานถึงแก่ความตายต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หกแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๕ ผู้ใดเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ กระทำการบังคับบุคคลให้สูญหายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการทางร่างกายหรือจิตใจ หรือผู้ซึ่งไม่อาจพึ่งตนเองได้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงสามสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงหกแสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกรุ้มนานได้รับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสามสิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหกแสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้ถูกรุ้มนานถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หกแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๖ ผู้ใดไม่ได้เป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ กระทำการทรมาณ โดยการขู่ข่ม โดยความยินยอม หรือโดยการรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔

ผู้ใดไม่ได้เป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ กระทำการบังคับบุคคลให้สูญหาย โดยได้รับคำสั่ง โดยการสนับสนุน หรือโดยการรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕

มาตรา ๗ หากการทรมาณได้กระทำกับผู้เสียหายรายเดียวกันและในวาระเดียวกันกับการบังคับบุคคลให้สูญหาย ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดต่างกรรมกัน

มาตรา ๘ ผู้บังคับบัญชาผู้ใดทราบหรือจงใจเพิกเฉยต่อข้อมูลที่ระบุอย่างชัดเจนว่าผู้ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาของตน จะกระทำหรือได้กระทำความผิดตามมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ และไม่ดำเนินการทั้งหลายที่จำเป็นและเหมาะสมตามอำนาจของตนเพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำความผิด หรือไม่ดำเนินการหรือส่งเรื่องให้ดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีตามกฎหมาย ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ หรือมาตรา ๕ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๙ ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕ วรรคสอง มาตรา ๕ วรรคสาม หรือมาตรา ๖ วรรคสอง ช่วยให้มีการค้นพบบุคคลที่ถูกบังคับให้สูญหายในสภาพมีชีวิตอยู่ ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนดำเนินคดี หรือชี้ตัวผู้กระทำความผิด ศาลอาจลดโทษให้ได้ไม่เกินกึ่งหนึ่ง

มาตรา ๑๐ สถานการณ์ฉุกเฉิน สงคราม ความไม่มั่นคงหรือสถานการณ์พิเศษอื่นใดไม่อาจนำมาอ้างเพื่อให้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๑ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้มีกำหนดอายุความ ๓๐ ปี

อายุความตามวรรคแรกให้เริ่มนับเมื่อการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้สิ้นสุดลงและ ผู้ถูกทรมานหรือผู้ถูกบังคับให้สูญหายอยู่ในวิสัยหรือโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้

มาตรา ๑๒ ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ นอกราชอาณาจักรจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรนี้ โดยให้นำมาตรา ๑๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ ห้ามนำคำให้การหรือข้อมูลใดที่ได้มาจากการทรมาน หรือการบังคับบุคคลให้สูญหาย มาใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีใด เว้นแต่การดำเนินคดีต่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำการทรมาน หรือ การบังคับบุคคลให้สูญหาย

มาตรา ๑๔ การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้มิให้ถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและกฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา

มาตรา ๑๕ ในคดีบังคับบุคคลให้สูญหายให้ดำเนินการสืบสวนจนกว่าจะพบบุคคลที่ถูกบังคับให้สูญหาย หรือปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้เป็นบุคคลสาบสูญ

หมวด ๒

การป้องกันการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย

มาตรา ๑๖ การจำกัดเสรีภาพของบุคคลใดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งดำเนินการโดยได้รับคำสั่ง การสนับสนุน หรือการรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องกระทำในสถานที่ที่เปิดเผย ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ และเปิดโอกาสให้สามารถตรวจสอบได้

มาตรา ๑๗ บุคคลผู้ถูกจำกัดเสรีภาพตามมาตรา ๑๖ มีสิทธิแจ้งให้ญาติ ทนายความ หรือผู้ที่ตนไว้วางใจทราบถึงสภาพการถูกคุมขังและสถานที่คุมขัง และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมจากญาติ ทนายความ หรือผู้ที่ตนไว้วางใจ

มาตรา ๑๘ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมบุคคลผู้ถูกจำกัดเสรีภาพตามกฎหมายมีหน้าที่ที่จะต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อ นามสกุล คำหารูปพรรณของผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ

(๒) วัน เวลา และสถานที่ของการถูกจำกัดเสรีภาพและข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการจำกัดเสรีภาพ ในกรณีที่มีการย้ายสถานที่ดังกล่าวจะต้องมีการระบุถึงสถานที่ปลายทางที่รับตัวผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบการย้ายที่จำกัดเสรีภาพนั้น

(๓) คำสั่งที่ทำให้มีการจำกัดเสรีภาพและเหตุแห่งการออกคำสั่งนั้น

(๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ออกคำสั่งให้มีการจำกัดเสรีภาพ

(๕) วัน เวลา และสถานที่ของการปล่อยตัวผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ

(๖) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายของบุคคลที่ถูกจำกัดเสรีภาพก่อนถูกจำกัดเสรีภาพและก่อนการปล่อยตัว ในกรณีที่ผู้ถูกคุมขังถึงแก่ความตายระหว่างการคุมขังจะต้องระบุถึงสาเหตุแห่งการตายและสถานที่เก็บศพ

มาตรา ๑๙ ญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพมีสิทธิร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการจำกัดเสรีภาพบุคคลใดให้เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิเสธที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ ญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพมีสิทธิร้องขอต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาในท้องที่ที่มีการจำกัดเสรีภาพหรือท้องที่ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการจำกัดเสรีภาพเพื่อให้ศาลสั่งเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้

ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จำกัดเสรีภาพบุคคลใดเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ ให้กับญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพได้

บทบัญญัติในมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการร้องขอให้ปล่อยผู้ถูกคุมขังจากการคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๐

มาตรา ๒๐ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จำกัดเสรีภาพบุคคลใดหรือศาลอาจไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ หากการเปิดเผยดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลหรืออันตรายต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคล หรือเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนคดีอาญา

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จำกัดเสรีภาพบุคคลใดหรือศาลต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกจำกัดเสรีภาพตามความในวรรคหนึ่ง หากการไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นเหตุให้เกิดการทรมาน การบังคับบุคคลให้สูญหาย หรือทำให้เกิดการคุมขังในสถานที่ที่ไม่เปิดเผย

มาตรา ๒๑ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดถูกรุ้รรมาน บุคคลดังต่อไปนี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลอาญา ในท้องที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือเชื่อว่ามีกรกระทำควมผิดเกิดขึ้น เพื่อให้มีคำสั่งระงับการกระทำเช่นนั้น

- (๑) ผู้เสียหาย
- (๒) พนักงานอัยการ
- (๓) พนักงานสอบสวนคดีรรมานหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย
- (๔) คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ
- (๕) บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย

เมื่อได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลไต่สวนคดีโดยเร็ว โดยมีอำนาจเรียกเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลอื่นใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสาร หรือวัตถุอื่นใดประกอบการไต่สวน

มาตรา ๒๒ เพื่อประโยชน์ในการระงับการรรมาน และเยียวยาความเสียหายเบื้องต้น ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดีในมาตรา ๒๑ อาจมีคำสั่งดังต่อไปนี้

- (๑) สั่งให้ยุติการรรมาน
- (๒) ปล้ยตัวบุคคลผู้ถูกจำกัดเสรีภาพ
- (๓) ให้ผู้เสียหายได้พบญาติ หนยควม หรือบุคคลอื่นที่ไว้วางใจเป็นการส่วนตัว
- (๔) เยียวยาเบื้องต้นด้านการเงิน
- (๕) จัดให้มีการรักษาพยาบาลรวมทั้งการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ
- (๖) เปิดเผยเอกสาร บันทึก หรือข้อมูลอื่นใด
- (๗) มาตรการอื่นใดที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ในการระงับการกระทำหรือเยียวยาเบื้องต้นกับ

ผู้เสียหาย

บทบัญญัติในมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการร้องขอให้ปล้ยผู้ถูกคุมขังจากการคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๕๐ และศาลอาจพิจารณาและมีคำสั่งพร้อมกับคำขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๕๐ ได้

มาตรา ๒๓ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทำการส่งตัวบุคคลใดออกไปนอกราชอาณาจักร หากเป็นที่เชื่อได้ว่าการส่งบุคคลดังกล่าวออกไปจะส่งผลให้บุคคลนั้นถูกรุ้รรมานหรือถูกบังคับให้สูญหาย

หมวด ๓
คณะกรรมการ

มาตรา ๒๔ ให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย ขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธาน ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนจากสภาทนายความ ตัวแทนผู้เสียหายหรือผู้เคยเป็นผู้เสียหาย จำนวนสองคน และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ด้านสิทธิมนุษยชน สี่คน ด้านการแพทย์ หนึ่งคน และด้าน จิตวิทยา หนึ่งคน เป็นกรรมการ

อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นกรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้อีกไม่เกินสองคน

มาตรา ๒๕ ให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจัดให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๔ และเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ประธานคณะกรรมการมีคำสั่งแต่งตั้งเป็น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๒๖ ให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดให้มีการประชุมคัดเลือกตัวแทน ผู้เสียหายหรือผู้เคยเป็นผู้เสียหายตามมาตรา ๒๔ โดยแยกเป็นกลุ่มตัวแทนผู้เสียหายหรือผู้เคยเป็น ผู้เสียหายจากการทรมานและจากการบังคับบุคคลให้สูญหาย และให้มีการเลือกกันเองให้เหลือตัวแทน ละหนึ่งคนในแต่ละกลุ่ม และให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเสนอชื่อตัวแทนที่ได้รับเลือก ในแต่ละกลุ่มให้ประธานคณะกรรมการมีคำสั่งแต่งตั้งเป็นกรรมการต่อไป

มาตรา ๒๗ คณะกรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างอิสระและเป็นกลางตลอด ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง โดยคำนึงถึงหลักพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

มาตรา ๒๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการที่เป็นตัวแทนผู้เสียหายจะต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๓) ไม่เป็นสมาชิกคณะรัฐมนตรี รัฐสภา หรือศาล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง

(๔) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

(๖) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย

(๗) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก รวมทั้งคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แต่ให้รอกาลลงโทษหรือรอกาลกำหนดโทษ เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท ความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๘) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือเพราะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน

(๙) ไม่เป็นผู้ที่เคยถูกชี้มูลว่ากระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน

มาตรา ๒๕ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการที่เป็นตัวแทนผู้เสียหายมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการที่เป็นตัวแทนผู้เสียหายชุดใหม่ ให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ก่อนครบวาระของกรรมการชุดเดิมเป็นระยะเวลาหกสิบวัน

ในกรณีที่ยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหาย หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายครบวาระแล้ว ยังไม่มีการตั้งกรรมการชุดใหม่ ให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน

มาตรา ๓๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมาตรา ๒๘

มาตรา ๓๑ เมื่อตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายว่างลงก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือคัดเลือกกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายภายในหกสิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายก็ได้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการผู้แทนผู้เสียหายซึ่งได้รับการแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้มีวาระการดำรง

ตำแหน่งเท่ากับเวลาที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายที่ยังอยู่ในตำแหน่ง

ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่เป็นผู้แทนผู้เสียหายแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

มาตรา ๓๒ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ จึงครบเป็นองค์ประชุม

ในการวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาดในการประชุม

การกำหนดเบี้ยประชุมของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ที่ปรึกษา ผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ

มาตรา ๓๓ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐให้มีการปรับปรุง กฎหมาย กฎระเบียบ หรือมาตรการป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย

(๒) กำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย

(๓) ดำเนินการสืบหาติดตาม ช่วยเหลือ ผู้ถูกกระทำทรมาน หรือผู้ถูกบังคับให้สูญหาย รวมทั้งร่วมมือและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสืบหา ติดตาม ช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว

(๔) ร้องขอให้มีการระงับการทรมานตามนัยแห่งมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และร้องขอให้มีการปล่อยผู้ที่ถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามนัยแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๐

(๕) สืบสวนการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย รวมทั้งมีอำนาจเรียกเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใดมาให้ข้อมูล หรือเรียกให้ส่งพยานหลักฐานใดในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) สั่งการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เหมาะสมเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีทรมาน และคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย รวมทั้งเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมมีอำนาจสั่งเปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

(๗) กำหนดนโยบาย และมาตรการฟื้นฟูและเยียวยาด้านร่างกายและจิตใจแก่ผู้เสียหาย

(๘) ช่วยเหลือและเยียวยาผู้เสียหายทั้งทางการเงินและทางจิตใจ ตลอดจนรวมถึงการฟื้นฟูระยะยาวทางการแพทย์ให้กับผู้เสียหาย

- (๕) แต่งตั้งที่ปรึกษา อนุกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- (๑๐) ร้องขอและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย
- (๑๑) สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนรวมทั้งภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย
- (๑๒) กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยานให้กับผู้แจ้งข้อมูล ผู้เสียหาย โจทก์ และพยานในคดีทรมานและคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย
- (๑๓) ศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย
- (๑๔) จัดทำรายงานผลดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี พร้อมทั้งแนวทางการป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย
- (๑๕) ออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อระเบียบหรือประกาศดังกล่าวประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้มีผลบังคับใช้ได้
- (๑๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย

มาตรา ๓๔ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๓๕ คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบการบังคับบุคคลให้สูญหายได้เองแม้จะไม่มีผู้ร้องเรียน และสามารถรับเรื่องร้องเรียนที่ไม่ระบุชื่อผู้ร้องได้

มาตรา ๓๖ ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่เป็นสำนักงานธุรการของคณะกรรมการ และให้อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของสำนักงานธุรการของคณะกรรมการ และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) ปฏิบัติงานธุรการ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ที่ปรึกษา หรือเจ้าหน้าที่ที่คณะกรรมการแต่งตั้ง
- (๒) ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคณะกรรมการ
- (๓) เผยแพร่วิชาการและความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย
- (๔) ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
- (๕) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๓๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้กรรมการ อนุกรรมการ และเจ้าหน้าที่
ที่คณะกรรมการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๔

การดำเนินคดีทรมานและคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย

มาตรา ๓๘ ผู้ใดพบเห็นหรือทราบการกระทำการทรมาน หรือการบังคับบุคคลให้สูญหาย ต้อง
แจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมาย
โดยไม่ชักช้า

ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ หรือ
คณะอนุกรรมการที่ได้รับแจ้งในวรรคแรกส่งเรื่องต่อให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่ได้รับ
มอบหมาย ดำเนินการติดตามสืบหาช่วยเหลือผู้เสียหาย ดำเนินการระงับการกระทำความผิด ดำเนินคดี
กับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และเยียวยาผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ที่แจ้งความตามวรรคหนึ่งที่ได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ต้องถูกดำเนิน
คดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีปกครอง หากภายหลังปรากฏว่าไม่มีการกระทำความผิดตามที่ได้รับแจ้ง

มาตรา ๓๙ คณะกรรมการมีอำนาจขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นให้ความ
ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้โดยคำนึงถึงหลักประสิทธิภาพ
และหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดกันของตำแหน่งหน้าที่ของผู้ถูกกล่าวหากับผู้ให้ความช่วยเหลือ
สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่

ให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือ
เข้าร่วมปฏิบัติการตามคำขอของคณะกรรมการ โดยได้รับค่าใช้จ่ายหรือค่าตอบแทนที่จำเป็นในการ
ช่วยเหลือ สนับสนุนหรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่

มาตรา ๔๐ ให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่ได้รับมอบหมายด้านการสอบสวนคดี
ทรมานและคดีบังคับบุคคลให้สูญหายมีอำนาจสั่งการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนหนึ่งคนใดหรือ
หลายคนเป็นพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีทรมานและคดีบังคับบุคคลให้
สูญหาย โดยคำนึงถึงหลักประสิทธิภาพและหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดกันของตำแหน่งหน้าที่ของ
ผู้ถูกกล่าวหากับผู้เป็นพนักงานสอบสวน

ให้มีนักนิติวิทยาศาสตร์ หรือแพทย์ จิตแพทย์ เข้าร่วมในการสืบสวนสอบสวนด้วย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีกำหนด

การสอบสวนคดีฆาตกรรมและคดีบังคับบุคคลให้สูญหายมิให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๔๑ เมื่อสรุปสำนวนการสอบสวนคดีฆาตกรรมหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหายเสร็จสิ้นให้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการคดีพิเศษเพื่อพิจารณาฟ้องผู้ต้องหา ต่อศาลอาญาต่อไป

มาตรา ๔๒ ให้ศาลอาญาเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีฆาตกรรมหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย ทั้งราชอาณาจักร และที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๔๓ การสืบสวน การสอบสวนและการดำเนินคดีฆาตกรรมและคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย ให้ใช้บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอนุโลม และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินคดีฆาตกรรมหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหายตามความในมาตรา ๔๑ มีอำนาจ ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในการดำเนินคดี ฆาตกรรมหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย

มาตรา ๔๔ ในกรณีผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ในระหว่างการควบคุมตัวตามกฎหมายอื่น ให้พนักงานสอบสวนคดีฆาตกรรมหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหายมีอำนาจควบคุมตัวผู้เสียหายแทนได้ เป็นการชั่วคราวเพื่อความปลอดภัยของผู้เสียหาย

มาตรา ๔๕ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์เฉพาะด้าน เป็นพิเศษเป็นที่ปรึกษาคดีฆาตกรรมหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหายก็ได้

มาตรา ๔๖ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้ดำเนินคดี และที่ปรึกษาคดีฆาตกรรมหรือคดีบังคับบุคคลให้สูญหาย ได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนด ในระเบียบของกระทรวงยุติธรรมโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๔๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศที่มีผลเป็นการทั่วไป เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : การทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และเป็นการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ไม่อาจยกเว้นให้กระทำได้ไม่ว่าสถานการณ์ใดๆ แม้ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และร่วมลงนามในอนุสัญญาคุ้มครองบุคคลจากการบังคับให้สูญหาย แต่ยังไม่มียกเว้นที่กำหนดฐานความผิด มาตรการป้องกันและปราบปราม มาตรการเยียวยาผู้เสียหาย และมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับข้อบทในอนุสัญญาดังกล่าว จึงไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายได้สมดังเจตนารมณ์ของอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าผูกพัน อีกทั้งอนุสัญญาทั้งสองต่างมีลักษณะร่วมกันหลายเรื่องที่กำหนดให้ประเทศภาคีต้องปฏิบัติ การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหายให้รวมกันอยู่ในฉบับเดียวจึงเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ยกกระตั้นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้เทียบเท่าสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้